

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quarta. Vtrum dolor contritionis debeat esse maximus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

6 AD primum arg. dicendum est q̄ remissio peccato magis est opus misericordie q̄ iustitie, & ideo non debet comparari iustitie quæ est in humanis, & nihilominus in illis princeps penam mortis alicui debitam potest totaliter relaxare, vel in aliam penam commutare.

7 Ad secundum dicendum quod satisfactio habet locum in penitente, tamen quia raro inuenitur aliquis ita penitens, seu contritus cui tota pena dimittatur: tum quia nemini potest constare de dimissione penæ totalis per contritionem, & ideo tenetur ad satisfactionem sibi imponendam arbitrio sacerdotis.

QVÆSTIO QVARTA.

Verum dolor contritionis debeat esse maximus.

Tho. 3. q. 84. ar. 8. c. 9.

Postea queritur de quantitate contritionis, & primo vtrum dolor contritionis debeat esse maximus, & secundum vtrum verè contritus debeat potius eligere sustinere penam inferni, vel omnino non esse quam committere peccatum mortale. Ad pri. sic proceditur. Et arguitur q̄ dolor contritionis non debeat esse maximus, quia quantitas effectus indicat quantitatem cause, sed lachrymæ sunt effectus doloris, ergo quantitas lachrymarum quantitatem doloris indicat: sed contritus quandoque non tantum lachrymatur pro peccatis sicut pro morte amici, vel pro læsione aliqua corporali, ergo &c.

2 Item dolor qui habet aliquid de admisione gaudii non est maximus dolor, sed dolor contritionis est huiusmodi, dicente Aug. peccator semper doleat, & de dolore gaudeat, ergo non est maximus dolor.

3 **I**N contrarium arguitur sic: quia dolor est de malo, ergo de maiori malo debet esse maior dolor, sed peccatum est magis malum quam quodcumque temporale damnus, ergo dolor contritionis qui est de peccato contrito debet esse maior quocumque alio dolore.

4 **R**ESPONSI O. Sicut patet ex præc. quest. dolor contritionis est duplex. Vnus qui est displicentia voluntatis, in quo essentialiter contritio consistit. Alius qui est dolor sensitivæ partis, qui sequitur ad contritionem. Loquendo autem de dolore contritionis, qui est displicentia voluntatis: dicendum est quod iste dolor potest comparari, vel ad dolorem qui habetur de rebus aliis: vel potest comparari dolori contritionis de vno peccato ad dolorem contritionis de alio: si dolor contritionis comparatur ad dolorem qui est de rebus aliis, dicendum est q̄ debet esse maior eis. Cuius ratio est, quia secundum Aug. Omnis dolor in amore fundatur: ex hoc enim q̄ aliquid amamus, dolemus de amissione eius. Ex quo potest sic argui: secundum quantitatem amoris debet esse quantitas doloris in amore charitatis. Ex hoc enim dolemus de peccato commisso, quia separat nos à deo cui coniungimur per charitatem, ergo cum charitas ad Deum debeat excellere omnem alium amorem, dicente domino: Qui amat patrem vel matrem plus quam me, non est me dignus: relinquatur igitur quod dolor contritionis de peccato debeat excellere omnem alium dolorem, nullus tamen contritus tenetur apud se facere hanc comparisonem cogitando, an plus doleat de peccato commisso quam si pater suus fuisset mortuus, si tamen faciat, tenetur ex electione voluntatis plus detestari peccatum commissum quam quodcumque aliud damnus.

5 Si autem dolor contritionis de vno peccato comparatur ad dolorem contritionis de alio, sic non quilibet dolor contritionis debet esse maximus, sed sicut vnum peccatum est gravius altero, ita dolor vnius contritionis debet esse maior dolore contritionis alterius: quantum enim omnia peccata mortalia sunt æque graua, in quantum prius uant gratiam: quedam tamen sunt aliis grauiora in quantum merentur penam amplem.

6 Si autem loquamur de dolore qui est passio sensitivæ partis & sequitur ad contritionem, sic dicendum, quod talis dolor quandoque non potest esse maximus, & si posset non deberet. Quod quandoque non possit esse maximus patet: quia vnumquodque facilius mouetur à proprio motore quam ab extraneo, sed cum vires sensitivæ mouentur à propriis obiectis mouentur à propriis motoribus, quando autem mouentur ex redundantia virium superiorum mouentur quasi ex extraneis, ergo facilius mouentur vires sensitivæ

à propriis obiectis ad dolorem, sicut & huiusmodi, quam mouentur ex imperio voluntatis: & pari ratione quando vires inferiores mouentur à superioribus facilius mouentur quando ratio deliberat de corporalibus quam quando deliberat de spiritualibus propter maiorem propinquitatem ad obiecta earum. Si etiam talis dolor posset esse maximus, non tamè deberet. Cuius ratio est, quia omnis actus à virtute imperatus debet habere mensuram vt non excedat rectitudinem rationis, nec deficiat, sed sicut quem contritus in seipso excitat est actus imperatus virtute penitentiæ, ergo non debet excedere mensuram rationis: mensura autem omnium actuum corporalium sumitur in comparatione ad conseruationem subiecti. Et ideo tristitia vel fletus si sit tantus quod subiectum corrumpatur vel notabiliter prosternatur est irrationabilis & indebitus: contra quod dicit Apostolus Rom. 12. rationabile sit obsequium vestrum, dolor igitur sensitivæ partis qui sequitur contritionem non debet esse maximus, sed moderatus.

7 AD primum arg. dicendum quod lachrymæ sunt per se & immediate effectus tristitiæ vel doloris sensitivæ: & ideo demonstrant talem dolorem sicut effectus demonstrat causam. Ita quod cæteris paribus ad maiorem dolorem sequitur maior fletus, & ad minorem minor, sed lachrymæ non sunt per se & immediate effectus discipline voluntatis, in qua consistit dolor contritionis essentialiter, sed consequitur ad ipsum prout vires inferiores mouentur ex redundantia superiorum, quod non fit ita efficaciter sicut quando mouetur à propriis obiectis, (vt dictum fuit prius) facilius etiam mouentur ex redundantia superiorum, quando ratio deliberat de corporalibus, quam quando deliberat de spiritualibus propter causam prius assignatam, propter quod pluralitas, vel paucitas lachrymarum non est sufficiens argumentum maioris vel minoris displicentiæ voluntatis. Quum quandoque homo fleat inuitus, & quandoque non possit flere volens.

8 Ad secundum dicendum quod bene inuenitur maior displicentia voluntatis, quam fit dolor contritionis sicut est dolor desperantis, qui nullam habet commissam consolationem veniæ, sicut dolor contritionis habet, sed ille dolor est indebitus. Nos autem non querimus vtrum possit esse maior dolor quam contritionis, sed vtrum debeat esse aliquis maior dolor secundum iudicium recte rationis. Nec huic obstat quod dolori contritionis admittitur est gaudium, quia nullus alius dolor qui sit secundum rectam rationem (etiam si sit sine admisione gaudii) potest ei æquiparari, sicut fortissimo vino modicissima aqua mista nullum debile vinum etiam purum potest æquiparari in fortitudine. Quod autem dicunt aliqui quod gaudium admittitur dolori contritionis est maximum, quia concipitur ex spe veniæ, nec minuit dolorem contritionis, sed potius auget, friuolum est, quia spes veniæ habet admittit timorem, quum nullus possit esse certus de veniæ: & sicut spes causat gaudium, sic timor minuit ipsum, & ideo non potest esse maximum gaudium, vt isti dicunt. Quod autem illud gaudium non minuat dolorem contritionis, omnino falsum est: quia secundum Philosophum, gaudium oppositum tristitiæ tollit eam, si verò non sit oppositum sed concurrens vel contingens, minuit eam.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrum verè contritus plus debeat eligere penam inferni, an omnino non esse quam peccare.

Vide Capreolum in. 4. d. 17. q. 1. contra tertiam conclusionem: c. in. 2. d. 28. contra quintam conclusionem.

AD secundum sic proceditur, & arguitur sic, quod verè omnino non esse quam peccare: quia melius est omnia mala pati, quam malo consentire, sed sustinere penam inferni, vel omnino non esse, est mala pati, peccare verò est non solum malo consentire, imò malum facere, ergo melius est & magis eligendum pati penam inferni, vel omnino non esse quam peccare.

2 Item non minus debet aliquis eligere penam inferni, vel omnino non esse ad vitandum culpam si essent necessaria ad eam vitandam, quam debeat fortis eligere mori ad evitandum culpam oppositam fortitudini, sed secundum rationem